

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ

Тема «Олімпійський спорт і політика»

Лях-Породько Олексій Олексійович

Рекомендована література

Основна

- Алхасов Д. С. Теория и история физической культуры: учебник и практикум для академического бакалавриата / Д. С. Алхасов. — М.: Юрайт, 2017. — 185 с
- Бойцов К. Спорт вне политики?: [Знаменитые спортсмены в политике] / К. Бойцов // Советский спорт. — 2007. — 29 июня. — С. 18 — 19.
- Бугреев А. Олимпийский спорт и политика / А. Бугреев // Спорт для всех [журнал]. — 2003. - №2. — С. 17 — 18.
- Гескин В. Вне политики?: [Как политики использовали Олимпийские игры в своих целях] / В. Гескин // Спорт — экспресс журнал. — 2000. - №6. — С. 106 — 109.
- Долгополова Е. Ф. Политика и освещение Олимпийских игр / Е. Ф. Долгополова // [Олимпийский спорт и спорт для всех] = Sportul olimpic si sportul pentru toti: Materialele XV-a congres stintific international. — Chisinau, 2011 / - Vol. I. — С. 73 — 76.
- Олимпийский спорт: в 2 т. / В.Н. Платонов, С.Н. Бубка, М.М. Булатова [и др.]; под общ. ред. В.Н. Платонова. - К.: Олимпийская литература, 2009. - Т.2. - 696 с.

Додаткова

- Бугреев А. Олимпийский спорт и политика / А. Бугреев // Спорт для всех. — 2003. - №13. — С. 7.
- Спорт и политика // Хрестоматия по социологии физической культуры и спорта / сост. В. И. Столяров, Н. Н. Чесноков, Е. В. Стоптекова. — М.: Физическая культура, 2005. — Ч.2. — С. 217 — 222.
- Теппер Ю. В олимпизм играют политики: [Олимпиады 1924 года, 1936 г...] / Ю. Теппер // Мой спорт. — 2004. - №2. — С. 70 — 74.

План лекції

1. Міжнародний спортивний рух та політика.
2. Політичні протести та бойкоти Олімпійських ігор.
3. Олімпійські ігри, тероризм та расизм.

1. Міжнародний спортивний рух та політика

Вплив політики на міжнародний спортивний рух сучасності

- Існують різні політичні ідеології, як на соціальному рівні, так і у спорті.
- Державні структури залучені в процес організації та управління спортом.
- Спортсмени використовуються владою як символ державництва.
- Спорт вважається одним із найкращих засобів поширення серед мас національної політики та ідеології.
- Спорт є ефективним засобом демонстрації непокори (бойкот або відмова від участі у змаганнях) з політикою (наприклад расовою дискримінацією тощо) своєї країни або ж іншої держави.

Цілі втручання політики в спорт

1. Підвищення міжнародного престижу завдяки перемогам спортсменів на змаганнях (Олімпійські ігри, чемпіонати світу та Європи тощо), символізуючи тим самим національну міць.
2. Використання спортивних досягнень для пропаганди серед населення даної країни та за кордоном.
3. Формування та удосконалення структури спорту в державі.
4. Встановлення громадського контролю над деякими видами спорту.
5. Введення санкцій проти інших держав і народів, які провадять небажану національну політику (наприклад апартеїд).
6. Військово-фізична підготовка громадян.
7. Досягнення особистісних цілей (політичні діячі).
8. Посилення національного єднання та підвищення політичної свідомості.
9. Вираження поглядів малих груп або народностей.
10. Спроба демократизувати спорт, позбавляючись етнічних, економічних та расових бар'єрів.

Проблеми політичних взаємовідносин міжнародного олімпійського руху

- Політизація та денаціоналізація Олімпійських ігор.
- Демократизація міжнародного олімпійського руху.
- Проблеми дискримінації в спорті, боротьба з націоналістичними настроями.
- Вплив бізнесу на олімпійський рух, намагання надати їм комерційно-рекламний характер.
- Доцільність виступів на Олімпійських іграх спортсменів-професіоналів.
- Гуманізація міжнародного олімпійського руху.
- Ефективне використання ідеалів олімпізму для зміцнення дружби та взаємовідносин між народами.

Види політичного впливу на Олімпійські ігри

- Боротьба за суверенітет і незалежність окремих країн.
- Пропаганда певного режиму владної партії.
- Демонстрація впливу одних держав на інших.
- Використання Олімпійських ігор для вирішення внутрішньодержавних конфліктів.
- Використання олімпійського спорту з метою підвищення авторитету країни на міжнародному рівні.

2. Політичні протести та бойкоти Олімпійських ігор

Форми політичної боротьби у міжнародному олімпійському русі

Методи політичних протестів та бойкотів Олімпійських ігор

- Демонстративне порушення норм, правил та принципів Олімпійської хартії.
- Відмова від участі в окремих змаганнях або навіть церемоніях Олімпійських ігор.
- Вихід країни з міжнародного олімпійського руху.
- Власні рішення МОК про тимчасове відлучення олімпійських збірних окремих держав.

Характеристика політичних протестів у 1896 – 1912 рр.

- Гостра критика ідеї відродження Стародавніх Олімпійських ігор у сучасності (Німеччина та інші).
- Протидія та сумніви щодо доцільності проведення Олімпійських ігор та створення МОК (МСФ).
- Проблеми участі в Іграх спортсменів, країни яких не мали суверенітету (1912 р. – Богемія, Фінляндія тощо).
- Заклики МСФ щодо не участі в Олімпійських іграх (1912 р. – Європейський союз гімнастичних товариств не рекомендує приймати участь в Олімпіаді).

Характеристика політичних протестів та бойкотів у 1924 – 1936 рр.

- Спортсмени Радянського Союзу не могли брати участь в Олімпійських іграх (вплив влади), а керівництво Міжнародного олімпійського комітету на чолі з президентом Анрі де Байє-Латуром «не бажало» їх бачити серед учасників Олімпіад (1924 – 1936 рр).
- Політичне протистояння США, Франції, Великої Британії та інших країн нацистсько-фашистській агресії (1936 р.).

Періодизація олімпійських бойкотів третього періоду

- 1952 – 1964 рр. початок використання бойкоту Олімпійських ігор.
- 1976 – 1984 рр. масові бойкоти Ігор Олімпіад.
- 1988 р. втрата необхідності бойкоту Олімпіад.

Бойкоти Олімпійських ігор 1952 – 1964 рр.

Рік	Місто/Країна проведення Ігор	Кількість країн учасниць	Кількість країн, що бойкотували Ігри
1952	Гельсінкі (Фінляндія)	69	1 – Китай.
1956	Мельбурн (Австралія)	67	8 – Голландія, Іспанія, Швейцарія, Єгипет, Ірак, Ліван, Камбоджа, Китай.
1964	Токіо (Японія)	93	2 – Індонезія, КНДР.

Причини бойкотів Олімпійських ігор 1952 – 1964 рр.

- 1952 р. – визнання МОК Національного олімпійського комітету Тайваню.
- 1956 р. – європейські країни (Голландія, Іспанія, Швейцарія) протестували проти військових дій СРСР в Угорщині; Єгипет, Ірак, Ліван та Камбоджа у зв'язку з військово-політичним тиском на Єгипет Франції, Великої Британії та Ізраїлю; Китай через допуск спортсменів Тайваню до участі в Олімпійських іграх.
- 1964 р. – після проведення в 1962 році в Джакарті IV Азіатських ігор, в яких за сприянням Індонезії не брали участь команди Ізраїлю та Тайваню, виконком МОК в лютому 1963 року з осудом поставився до цих подій та виключив НОК Індонезії з членів МОК. В свою чергу влада Індонезії організувала альтернативні спортивні змагання, за участь в яких спортсмени за рекомендацією МОК не допускалися до участі в Олімпійських іграх 1964 р. Таким чином, спортсмени Індонезії та КНДР не змогли взяти участь в Іграх, що призвело до бойкоту.

Бойкоти Олімпійських ігор

1976 – 1984 рр.

Рік	Місто/Країна проведення Ігор	Кількість Країн учасниць	Кількість країн, що бойкотували Ігри
1976	Монреаль (Канада)	92	30 – Тайвань, Алжир, Верхня Вольта, Габон, Гамбія, Гана, Гайана, Єгипет, Заїр, Замбія, Ірак, Камерун, Кенія, Республіка Конго, Лівія, Мадагаскар, Малаві, Малі, Марокко, Нігер, Нігерія, Судан, Свазіленд, Танзанія, Того, Туніс, Уганда, ЦАР, Чад, Ефіопія.
1980	Москва (СРСР)	81	30+ (65) - США, ФРН, Норвегія, Японія, Канада, Китай, Терція, Іран, Кенія, Республіка Корея, Аргентина, Марокко, Чилі, Індонезія, Пакистан, Єгипет, Ізраїль, Туніс, Уругвай та інші.
1984	Лос-Анджелес (США)	140	15 – СРСР, Болгарія, Угорщина, В'єтнам, НДР, КНДР, Куба, Монголія, Польща, Чехословаччина, Ангола, Афганістан, Лаос, Ефіопія, Іран.

Причини бойкотів Олімпійських ігор 1976 – 1984 рр.

- 1976 р. – 29 країн протестували проти участі спортсменів Нової Зеландії в Іграх, обґрунтовуючи це тим, що Нова Зеландія зіграла матч в регбі з ПАР; спортсмени Заїру не виступали на Іграх у зв'язку з фінансовими проблемами.
- 1980 р. – протест країн проти введення радянських військ до Афганістану.
- 1984 р. – загроза життю та здоров'ю спортсменів із соціалістичних країн у зв'язку з антирадянськими настроями радикальних американських екстремістів.

Причини бойкоту Олімпійських ігор 1988 р.

- Багаторічна міжнаціональна війна між двома корейським країнами, а також відмова організаторів перенести деякі змагання до Пхеньяну. У результаті Олімпійські ігри бойкотували КНДР, Куба, Нікарагуа, Ефіопія.

Характеристика впливу політичних бойкотів у четвертому періоді

- 2000 р. (Сідней, Австралія) – владний елемент Афганістану Талібан, заборонив спорт в цілому в країні, розформував НОК і відмовився від участі в Іграх.
- 2008 р. (Пекін, Китай) – спроба організувати бойкот Олімпійських ігор країнами США, Франції тощо.

Бойкоти зимових Олімпійських ігор

Рік	Місто/Країна проведення Ігор	Кількість Країн учасниць	Країни, що протестували/ бойкотували Ігри	Причини бойкоту
1936	Гарміш Партенкірхен (Німеччина)	28	4 + – США, Канада, Велика Британія, Франція тощо.	Політичне протистояння нацистсько-фашистській агресії.
1968	Гренобль (Франція)	37	1 – КНДР.	Відмова виступати у складі Північної Кореї.
1980	Лейк-Плесід (США)	37	1 – Тайвань.	Відмова виступати під назвою «Китайський Тайвань».

3. Олімпійські ігри, тероризм та расизм

Терористичні акти та Олімпійські ігри

Олімпійські ігри	Ознаки
Ігри XX Олімпіади (1972 р., Мюнхен, ФРН)	Терористичний акт здійснили палестинські екстремісти. Постраждали спортсмени Ізраїлю.
Ігри XXVI Олімпіади (1996 р., Атланта, США)	В олімпійському парку міста Атланта вибухнула бомба, від якої постраждало понад 100 осіб і загинуло двоє.
XIX зимові Олімпійські ігри (2002 р., Солт-Лейк-Сіті, США)	Напередодні Ігор у вересні 2001 р. терористи підірвали літаки у результаті чого постраждало мирне населення Вашингтона
Ігри XXX Олімпіади (2012 р., Лондон, Велика Британія)	На наступний день після проголошення містом-організатором Олімпійських ігор 2012 р. Лондона, в столичному метро після вибуху загинуло 56 осіб і понад 700 постраждало.

Цілі використання Олімпійських ігор терористами

- Олімпійські ігри привертають увагу мільйонів туристів та телеглядачів.
- Нанесення Іграм максимального економічного збитку.
- Підрив авторитету Олімпійських ігор.
- Привернення до себе уваги суспільства.
- Масштабна самореклама.
- Терористичний акт на Олімпійських іграх є високим показником та критерієм ефективності терористичної діяльності.

Фактори привабливості Олімпійських ігор для терористів

- Олімпійські ігри є центром зібрання великої кількості людей.
- Прямі трансляції Ігор на багато мільйонну аудиторію.
- Велике місто-організатор Олімпійських ігор є центром світового спорту.
- У міста-організатора Олімпіади високо розвинена інфраструктура (вокзали, аеропорти, торговельні центри тощо).
- Релігійне розмаїття учасників та туристів Олімпійських ігор.

Актуальні проблеми забезпечення правопорядку та безпеки на Олімпійських іграх

- Особливий психологічний настрій вболівальників.
- Концентрація громадян на обмеженій території об'єктів спортивно-видовищного призначення.
- Громадський транспорт, як зона ризику.
- Хуліганство та вандалізм вболівальників в потягах дальнього та міського сполучення і в метрополітені.
- Організаційні недоліки масових заходів під час Олімпійських ігор.

Принципові зміни навколишньої атмосфери під час проведення Олімпійських ігор

- Змінюється звичний ритм життєдіяльності населення країни і міста-організатора та інших міст, вводяться обмеження на рух транспорту і пішоходів, на торгівлю окремими видами товарів в районі Олімпійських ігор.
- Скупчення великої кількості людей на обмеженій території створює труднощі для забезпечення громадського порядку та безпеки, а також протидіям терористичній загрозі.
- Стан спокійної атмосфери багато у чому залежить від складу учасників Олімпійських ігор, стосунками між країнами, і втому ж числі конфліктуючих між собою, емоційною забарвленістю, наявністю або відсутністю протиріч між групами учасників в окремих видах спорту.

- Вплив метеорологічних умов, зокрема погіршення погодних умов під час та наприкінці масових заходів, які відбуваються на відкритих стадіонах і спортивних майданчиках, можуть створювати небезпеку.
- Гіперактивна атмосфера Олімпійських ігор, зокрема їх недовготривалість, вимагає готовності додаткових сил і засобів охорони правопорядку, кваліфікованої підготовки співробітників, взаємодії з колегами та партнерами на всіх олімпійських об'єктах та міській інфраструктурі.

Форми взаємодії правоохоронних органів, спецслужб та адміністрації структурних підрозділів оргкомітету Олімпійських ігор

- Обмін інформацією.
- Обговорення наявної інформації всіма суб'єктами безпеки.
- Виконання окремих заходів безпеки на прохання інших служб.
- Узгоджене планування заходів безпеки.
- Співпраця з іншими службами.
- Створення спеціальних груп для вирішення певних завдань щодо протидії тероризму.

Расизм в олімпійському спорті

Олімпійські ігри	Ознаки
Ігри III Олімпіади (1904 р., Сент-Луїс, США)	Включення в програму Ігор «антропологічних днів».
Ігри V Олімпіади (1912 р., Стокгольм, Швеція)	Проголошення Д. Торпа професійним спортсменом.
Ігри XI Олімпіади (1936 р., Берлін, Німеччина)	Расистська діяльність нацистської Німеччини щодо чорношкірих спортсменів та євреїв.
IV зимові Олімпійські ігри Гарміш-Партенкірхен (Німеччина)	Расистська діяльність нацистської Німеччини щодо спортсменів не арійської нації та євреїв.
Ігри XVIII Олімпіади (1964 р., Токіо, Японія)	Відлучення ПАР від олімпійського руху.
Ігри XIX Олімпіади (1968 р., Мехіко, Мексика)	Жест непокори американських чорношкірих спортсменів щодо расизму в США.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ

Тема "Олімпійський спорт і політика"

Лях-Породько Олексій Олексійович